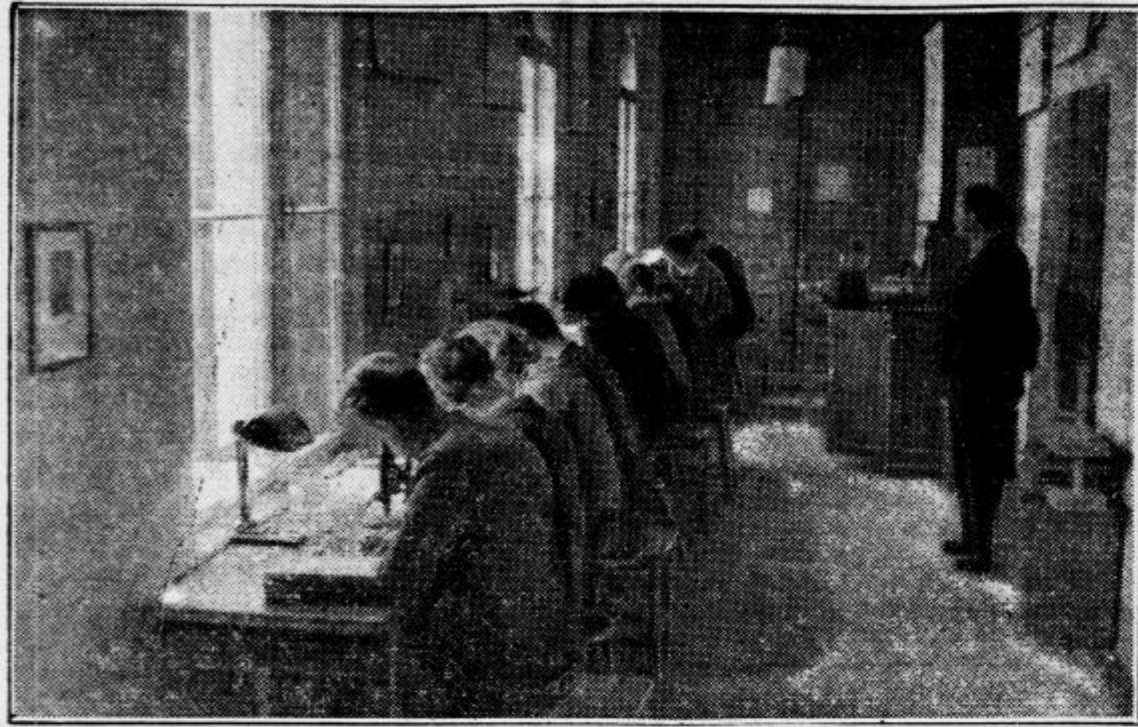

Na pomoč domači znanosti!

V kakšnih prostorih delujejo prirodoslovci naše univerze. — Prenaplnjenost znanstvenih institutov. — Razmere, ki kličejo državo na pomoč!

Mladi naravoslovci morajo mikroskopirati na mrzlem hodniku s kamenitim podom in sicer tudi čez dan pri električni luči, ker skozi okna, obrnjena na dvorišče, nikdar ne prihaja za to delo zadostna luč.

Znanstveno delo v Ljubljani, zlasti na naši univerzi, zaznamuje v zadnjem desetletju razveseljiv, za naše razmere čuden napredek. To delo se opravlja v laboratorijih in v delavnicah posameznih znanstvenikov, medtem ko rezultati prihajajo na svetlo v domačih in tujih strokovnih revijah, ki jih pozna le majhen krog ljudi. Zaradi tega so znanstvena prizadevanja v Ljubljani v širši javnosti le malo znana in vendar je tudi javnost zainteresirana na razvoju in napredku domače znanosti. Raziskovanje našega živalskega in rastlinskega sveta, geološke sestave naših tal, zemljepisnih in demografskih razmer, našega podnebja in podotnega, je izrazita služba naroda, ki ima tudi praktično vrednost.

Danes se nam nudi prilika, da opozorimo javnost na okoliščine, v katerih se razvija pri nas znanost. Vseučilišni krogi so sprožili akcijo, da bi se Ljubljani v novem proračunu zagotovila postavka za zgraditev poslopja, v katerem bi dobili primerne prostore prirodoslovnih institutov naše univerze.

Moramo takoj reči, da so ti instituti zaradi nedostajanja prostora v zelo slabem položaju. Tem večje priznanje gre tedaj znanstvenikom, ki v takih okoliščinah uspešno delujejo in ki z osebno požrtvovalnostjo premagujejo obstoječe težave. Toda tako stanje je mogoče samo nekaj časa, polagoma pa nastajajo razmere, v katerih postajajo tehnične ovire prava nevarnost za nadaljnji razvoj. Prostori, ki so bili že splošno neprimerni, postajajo počasi pretežni in povzročajo nevarnosti, spričo katerih mora prejeti ali slej omagati tudi najidealnejši znanstvenik. Znanstveno delo zahteva za svoj razvoj in napredok tudi nekaterih vrst njih, materialnih pogojev. Med te štejemo prostor za institute, njihove laboratorije, delavnice in olinice.

Za prirodoslovne institute filozofske fakultete se je že pred časom pričela kritična doba in njihov sedanjí položaj kličo tujno po remediji. Njih znanstveno prizadevanje začenja vedno bolj oteževati nedostajanje prostora sploh, posebej še pripravnega, smotrno urejenega prostora.

Po ustanovitvi univerze je bilo treba vse te institute šele organizirati in jih s skromnimi sredstvi, ki so bila vedno na razpolago, vzpostaviti za njihove naloge. Dobili so sicer neprimerni prostore v sobah, ki jih stavbenik ni namenil za prirodoslovne laboratorije in so se morali v njih za silo urediti, pri tem pa se odrekli marsikomu, česar ni dopuščal značaj prostorov, n. pr. večjim adaptacijam, smotrni ureditvi laboratorijev, zbirke, knjižnice itd. Na prvi razvojni stopnji je ta provizorij za orvo silo zadovoljal, z naraščajočimi potrebami in nujnimi zahtevami pa postaja vedno bolj nezmožna ovira. Naše prirodoslovce vede se v sedanjih prostorih duše kakor ljudje v tesnih, zatohlih sobah. Kdorkoli spozna njihov položaj, mora priznati: tako več ne gre, te razmere niso samo ovira, marveč postajajo že sramota in obenem nevarnost!

Pisec teh vrstic je imel priliko, da si je ob ljubeznem vodstvu g. prof. dr. Romana Kenka ogledal prostore, v katerih se tesne naši zoologi, botaniki, geografi in meteorologi priznati je treba, da je sedanje stanje že prekoračilo maksimum dopustnega in da sme naša javnost z vsem poudarkom zahtevati za prirodoslovne oddelke filozofske univerze novo, smotrno primerno poslopje. Načrti so že izvršeni, treba je le kredita in ta težka ovira znanstvenega prizadevanja naših prirodoslovcev bo lahko v dolednem času odstranjena.

Vstopimo v Zoološki institut. Njegov vodja, g. univ. prof. dr. Jovan Hadži je eden največjih jugoslovanskih zoologov. S požrtvovalnim delom je priboril našemu zoološkomu institutu priznanje doma in v tujini. Njegova prizadevanja vneto podpira njegov najbližji sodelavec, dosedanjí docent g. dr. Roman Kenk. Iz zavoda je izšlo že več mladih zooloških znanstvenikov, med njimi tri-

je asistenti Oceanografskega instituta v Splitu.

Toda pogledimo prostore, v katerih se razvija naša favna. Sam ordinarij ima na razpolago sicer lepo sobo, v kateri je nekdo uradoval deželni glavar, toda njena reprezentančnost se ne pomeni, da je lahko tudi pripravna delavnica za zoologa. V nji mora biti namreč tudi del zbirke. Sosednja učilnica ima za delo z mikroskopi in preparati komaj šest pripravnih mest, a treba bi jih bilo vsaj dvajset. V dovolj tesni učilnici so še omare s preparati, ki pa jih več ne morejo pripravljati, ker ai zanje prostora. Majhna soba pred učilnico ima prostor za slugo, obenem pa mora biti skladišče tiskovin raznih stenskih slik in drugih učnih pomagala. Če še obiščemo takisto tesno sobico g. prof. dr. Kenka, ki tudi ni posebno pripravna za mikroskopično delo, smo

Temnica, s kakršno se najbrž ne bi zadovoljil noben fotografski amater. Ta, ki je namenjena znanstvenemu delu, je nameščena med dvojnimi vrati.

si ogledali ves institut. A propos, kaj pa tale hodnik? Ne več, ali je hodnik ali skladišče, ves je zabasan, vsak decimeter prostora je ekonomično izrabljen. Hodnik ni samo hodnik in skladišče, v njem so tudi zbirke; še več ob oknih so mize, kjer izvršujejo slušatelji laboratorijsko delo, vmes so deli nekakega akvarija. Ta hodnik, ki se podaljšuje h Geološkemu institutu, je kričel primer nepotrebnega uboštva, v katerem se opravlja naše nabadubno in uspešno znanstveno delo.

In kje je knjižnica? Bivši dvorec je imel zelo obsežne hodnike in veže; zdaj so del hodnika pred vhodom zagradili do stropa z lesenimi stenami in z močrsko ratišvijo prostorskega problema namestili v njem knjižnico, ki je vredna dandanes že polgred milijona, a je stala državo k večjemu 200 tisoč; vse ostale knjige in revije so prišle vanjo z zamenjavo publikacij, zlasti še s Prirodoslovnim društvom. Zares, dobro je bilo rešeno vprašanje prostora, toda že jutri bo knjižnica pretesna! In blizu knjižnice z lesenimi stenami so omare s preparati, kar pomeni: mnogo litrov alkohola in benena. Zamislite si požar v teh prezabanih prostorih. V pragi ima Zoološki institut 26 sob, vse smotrno zgrajene, tu pa 4 sobe, med njimi 2 majhni!

Za ilustracijo tega nevarnega stanja smo obširneje opisali prav Zoološki institut,

Tudi sosednjim geologom (vodja instituta g. doc. dr. Rakovec) se ne godi dosti bolje v njihovih treh sobah, toda če stopiš v Botanični institut, se zopet kar zgosti ob misli, v kateri se razvija naša znanost. Skušatelj mikroskopirajo kar na hodniku, vodja instituta g. docent dr. Ivo Horvatič, ima v sobi, ki naj bi nudila prostor za zbrano znanstveno delo, knjižnico, del zbirke in mizo za slugo. V drugi sobi so v omara zabasani številni herbariji, ki zanje ni več pripravnih prostorov. Na razpolago je še bivša kopalnica, ki je delno spremenjena v temnico; s temi temnicami je sploh križ na vsej univerzi, in vendar so nujno potrebni! Silno utesnjen je tudi Geografski institut (vodja prof. dr. Melik), čigar ordinarij mora svojo sobo deliti s knjižnico, kar je glede na tehniko znanstvenega dela sila neprimerno. Mladi znanstvenik g. dr. Svetozar Ilčič dela v sobi, ki je vsa zabasana s račni, katerim bi bili morali odmeriti posebno sobo, prostor za kartografe je tesen in ima eno samo dobro stran: dovolj svetlobe. Meteorološki institut (vodja doc. dr. Oskar Reya) se tesni v eni sami sobi, a potreboval bi vsaj sobo za arhiv, sobo za aparaturo in za preračunavanje i. t. d.; danes je ves razkropljen, arhivski material se mora priti na hodniku, aparatura pa je v zakurjeni sobi, ker je pač na razpolago zgolj ena soba. In vendar je to zavod, ki mu 182 postaj redno pošilja vremenska poročila!

Zares preskromno, mnogo preskromno tudi za naše razmere! Novo poslopje, ki lo zgrajeno po skrbno premišljenem načrtu,

upoštevajoč potrebo stehernega instituta posebej, poslopje, ki bo res pripravno za laboratorije in v druge take namene, bo odstranilo sedanje ovire in omogočilo tem koristnim vedam nadaljnji razvoj. Zato trdno pričakujemo, da bo akcija za postavitev novega, vrhunskega primernega, čezpovše vedno skromnega zbirališča naših ved sprejeta na odločilnih mestih s tistim razumevanjem, ki za saskušil

Naravoslovna knjižnica je kakor ladijska kajuta

Tako se kida sneg v Ljubljani! Točna navodila našega mestnega poglavarstva

Ljubljana, 17. decembra.

Mestno poglavarstvo v Ljubljani ponovno opozarja hišne posestnike in druge prizadete osebe na določila § 75 mestnega cestnega reda, ki določa: Kadarkoli zapade sneg, je lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih zemljišč ob cesti dolžan skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če zaradi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, mora takoj posuti hodnik s peskom, pepelom ali žaganjem. Kadar zapade sneg ali se napravi poledica ponoči, se mora dovršiti snaženje in posipanje vsaj do 7. ure zjutraj.

Pri neprestanem sneženju se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat na dan in tako posipati, da ni nevarnosti za pešce. Sneg in led se ne sme odmetavati v odtočne jake, tik ob robnike, na rešetke odtočnih kanalov in na tramvajsko progo.

Z dvorišč spravljene sneg ali led se ne sme odkladati na ceste, temveč ga je treba izvoziti v vodo ali na odkazane prostore. Sneg, ki sam zdrči ali se pomeče s strehe, morajo hišni posestniki ali druge odgovorne osebe nemudoma na svoje stroške zvoziti s ceste. Ob južnem vremenu in vohče, kadar se sneg in led tajata, je treba hodnike in pešpote po potrebi večkrat na dan očistiti luž in blata. Odtočne kanale in kanalske požiralnike mora čistiti občina tako, da odtok vode ni oviran.

Občina sme po brezuspešnem opominu dati izvršiti opuščenje ali nemarno oprav-

ljeno delo na stroške odgovorne osebe. Prestopke teh določil kaznuje uprava policije v Ljubljani z globami od 10 do 1000 din, ob neplačilu denarne kazni pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Gornji grad odrezan od sveta

Gornji grad, 17. decembra.

Veliki snežni zameti v vseh predelih in zlasti v gornjem delu našega sreza so 14. in 15. decembra povzročili hudo škodo in motnje v prometu. Ves promet z motornimi in z drugimi vozili stoji še danes. Poštni urad je včeraj poslal s sankami po pošto, ki smo jo z veliko zamudo prejeli. Ker se vedno sneži, bodo sneg orali šele jutri. Snega je v dolini nad pol metra, v hribih pa tudi do 2 metra. Ker je sneg moker in težak, so se potrgale že včeraj na več mestih telefonske in brzojavne žice, tako da je Gornji grad popolnoma odrezan od sveta. Velika škoda je nastala na brzojavnih in telefonskih napravah, ki jo bodo skušali danes popraviti, ker ni dovolj osebja na razpolago. Sadno dreve je utrpelo čez noč po nekaterih sadovnjakih, zlasti starejših, veliko škodo, mnogo dreves leži polomljenih na tleh. Če pride sedaj toplejše vreme, grozi še nevarnost poplave, zlasti bi nastopila na nevarnost zaradi naraščajočih voda za spodnji del sreza in s tem zlasti tudi za Celje.

Naši divjadi preti pogin? Usodne posledice garjavosti med gamsi

Jesenice, 17. decembra.

Te dni je lovski čuvaj Kranjske industrijske družbe g. Janez Polajnar ustrelil v Prični pečeh pod Medjim dolom garjavega gamsa. Prične peči so med Kočno in Stolum v zakupnem lovišču občine Koroška Bela.

Gorenjski lovci so že nekaj časa z veliko skrbjo zasledovali vesti o širjenju garjavosti med gamsi v Avstriji. Bolezen se je žal kmalu prenesla v severna pobočja Karavank. V avstrijskih loviščih je napravila garjavost med gamsi neprecenljivo škodo. V revirju Höllentall—Nasswald na Nižnjem Avstrijskem je ta kuga v letih 1933. in 1934. zahtevala med gamsi 248 žrtev. Oblasti so storile odločne ukrepe, da bi zatrle to nevarno bolezen. Poleg bolnih živali so postrelili tudi vso mladež. Vso postreljeno divjad so požgali, odstranili vse solnice, preostale živali pa so imeli pod stalnim nadzorstvom. V drugih lovskih revirjih pa so oblasti segle po še bolj drakonskih ukrepih. Na širjavo 10 km so dale postreliti vso divjad, da so napravili prazne pasove in ločili zdravo divjad od okuženih revirjev.

Kakšne posledice ima ta bolezen za divjad, nam nazorno dokazuje primer v Prič-

nih pečeh ustreljenega gamsa. Ustreljeni 4-letni kozel z lepimi rogji je tehtal očičen samo 13 kg. Koža je bila zelo slabo prebarvana in vsa posejana z garjami. Dlaka je živali kar v šopih izpadala.

Ta primer je uprava posestev Kranjske industrijske družbe takoj prijavila sreskemu načelnstvu v Radovljici. Sreski veterinar g. Ivan Kapus je seveda lahko na prvi pogled potrdil, da je ustreljena žival trpela na garjavost. Stopil bo v stike z avstrijskimi oblastmi in od njih zaprosil navodila za pobijanje te živalake bolezn. Obstojata sum, da v tem revirju ni bil to edini primer in da je ta bolezen napadla še več gamsov. Zakupnik revirja je odredil, da se postrelji vsa sumljiva divjad.

Upajamo, da so tej bolezni pri nas še pravočasno prišli na sled. Če bi zavzela večji obseg, bi bila škoda neprecenljiva. Gorenjski lovci so bili na divjad lahko ponosni. Na mednarodni lovski razstavi v Berlinu so trofeje naših lovcev vzbujale splošno pozornost. Kako bo poslej?

Je pa posebno še nevarnost, da na planinskih pašnikih tudi drobnica nalezijo na bolezen. Potem bi poleg lovskih zakupnikov zadela silna škoda še naše živinorejce.

Iz veselja v smrt

Ko mu je država izplačala 110 tisočakov, se je obesil

Stara cerkev pri Kočevju, 17. dec.

V sredo zjutraj okoli sedme ure je tragičen dogodek pretresel Storo cerkev in njeno okolico. V vasi Koblerjev se je bil namreč v hlevu obesil mali posestnik Jakob Žele.

Nesrečni mož se je bil kmalu po prevratu preselil iz Prestranka preko meje v našo državo in se naselil na Kočevskem, kjer si je v Koblerjev s prihranki kupil majhno posestvo. Pokojnik je bil še v času Avstrije v Prestranku v državni službi kot kočijaž v tamošnji konjušnici. Po razsuhu Avstrije, ko so se črtale novim državam meje, je bil Žele po dveh letih odpuščen iz službe, brez odpravnine in pokojnine za 22 letno službovanje.

Kmalu pa so bile med našo državo in Italijo izmenjane zadevne pogodbe, ki so urejevale izplačilo pokojnin. Po teh določbah se je pričel pred šestimi leti tudi pokojnik Žele potegovati za priznanje pokojnine za leta službovanja v prestranski konjušnici. Po dolgih molenjavah si je iz Italije pridobil vse zadevne dokumente, kolikor jih ni imel že sam. Prišel je kot optiraneec vlagati na naša oblastva prošnjo za prošnjo, da bi se mu priznala leta službovanja v Prestranku in da bi se mu nakazovala pokojnina. Vsi, ki ga poznali, so že obupali nad njegovo zadevo, on pa ves čas ni izgubil dobre volje

in je hodil in se vozil od Pončja do Pilata ter se boril za svoje pravice.

Po šestih letih borbe za pokojnino je bila letos končno tudi njegova zadeva ugodno rešena. Finančno ministrstvo mu je priznalo pokojnino, obenem pa ga obvestilo, da bo prejel izplačilo vseh zaostankov za dobo od leta 1921 naprej. Mož, preprost kakršen je bil, ni računjal, koliko bo znašal ta zaostanek. Pred tednom pa ga je na domači pošti čakal ček za 111.000 dinarjev. Ko so mu sporočili novico, je od veselja zavriskal. Dvignil je denar in ga, v bojazni, da mu ga ne bi kdo ukradel, takoj ponesel v hranilnico.

Od tega dne dalje je postal pokojni Žele nemiren. Že prej je bil živčno bolan, zadnje dneve pa mu je kar izmenada prišlo, da je sredi govora umolknil in ni spravljal nobene besede več iz sebe. Pozneje je povedal, da se mu kar ustavi in da ne more spregovoriti besede, če bi jo še tako rad.

V sredo zjutraj je vstal, ko je njegova žena še spala. Odstranil se je v hlev ter se tamkaj — obesil. Ob sedmih zjutraj so ga domači iskali in končno našli v hlevu mrtvega.

Pokojnik je zapustil vdovo in pet otrok, od katerih pa so štirje že preskrbljeni. Najmlajši se je letos vpisal v gimnazijo.

Drobne klice

podobne glivicam povzročajo — kot so dognala biološka raziskavanja — arbez, prihaja iz izpadanje las. Ta ugotovitev je naša takoj praktično uporaba pri Trilysinu, KER GRE TRILYSIN VEDNO VZPOREDNO Z VEDO. Trilysinu se sedaj dodaja posebna sestavina, ki oprosta teme in lasi teh nadleg, ki stalno ogrožajo Vaše lase. Trilysin je zato še bolj učinkovito in popolnejše biološko sredstvo, ki krepi, jači in ohranja Vaše lase zdrave, odpravlja prihlaj in preprečuje izpadanje las.

Ljudje pripovedujejo, kako jim je pomagala žele zmerom govoriti:

»Le počakajte, ko bom dobil jaz svoj denar izplačan, bom prodal vse skupaj in se preselil nekam med Slovence. Tamkaj si bom kupil posestvo in v miru preživel svoje dni...« — Tako se je od tisočev sproletariziranih kočevskih Slovencev tu d njemu zamerila negotoljubna kočevska deželica, kjer so njegovo družinico zaradi trdne narodne zavesti postarani gledali nekateri sosedje... Zda se mu je izpolnila dolga želja, ki jo je zaklepal v svoje srce. Dobil je denar in v miru bo šel v tibo domovanje. Slovensko prebivalstvo toplo sočustvuje z želetovmi, ki so na tako tragičen način izgubili svojega hranitelja.

Tragična smrt teharske gostilničarke

Celje, 17. decembra.

Na Teharju pri Celju so našli davi 57 letno gostilničarko in posestnico Marijo Tlakarjevo v njeni sobi mrtvo. Pomoči si je v postelji z ostrim nožem prerezala vrat. Pokojnica je že nekaj časa bolela. Obupno dejanje je očitno izvršila v trenutni duševni zmedenosti. Pokojnica je bila daleč na okrog znana po svoji dobro srčnosti in šegavosti. Bila je splošno priljubljena.

Nj. Vls. knez-namestnik Pavle in grški kralj Jurij II. ki se je ob vrnitvi iz Londona ustavil v četrtki v Beogradu, o čemer smo včeraj poročali

Božič v planinah Slovenije

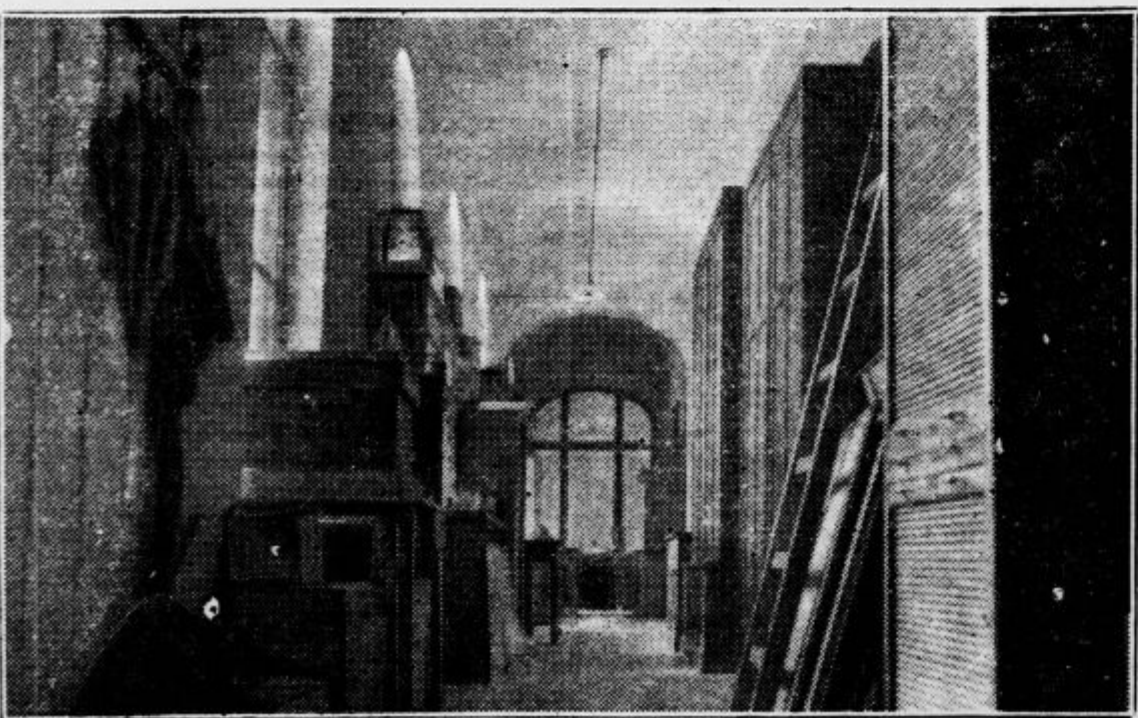
Zimska gorska priroda kliče. Smuči na ramo in ven na sneg, na sonce, v bajno zimsko pozorišče, pestro, živo in v vseh prizorih čarobno privlačno. Prva pot nas pelje v Bohinj do Zlatoroga, izhodišča za vse smučke ture v Triglavsko pogorje. Krog in krog Bohinja leže valovite planote, samotna pota skozi zasnežene gozdove, vsako s svojim posebnim čarom, ki se smučarju prihlubi, da mu je težko, ko odhaja.

Ta zemlja je ključ do največjega smučarskega raja — Komne. Svetloba, ki sije okrog Doma na Komni je svetlejša kot v dolini, modrikaste sence božajo oko ter segajo na široke snežne poljane. Položno se spušča svet proti robu, kjer se strmo prevadi v Bohinjsko dolino. V velikiškem polkrogu se vije rob Bohinjskih gor od Šije in Vogla preko Podrte gore in Bogatna tja čez Kal in Lop nad dolino »Zajezera« ter objemlje prostrani niz najlepših smučišč. Onstran te slikovite alpske verige pa je domovje očaka Triglava. Tu ni več resne Komne, stroga veličastnost domuje tod. Širna smučišča na ledeniku vodijo tja do Staničeve koče, kjer bodo smučarji praznovali božič. Iz Bohinja ke obnemj proči severu v dolino, ki nosi v sebi dvojno mero zimskih radosti — Pišnico, kjer se visoko skalovje neopazno izgublja v temnih smrekah, kjer nas pozdravljajo drzne stene Skrlatice in Vojznika. Položna cesta iz Kranjske gore se pripojita na Vršč, v topli kotički prijazne Erjavčeve koče pod stenami močnega Mojstrskega.

Zapustimo ta čar zimske prirode na Gorenjskem ter pogledimo v svet Kamniških planin. Dve močni postojanki, Krvavec in Velika Planina, sta izhodišči za vse smučarske podvige. Na poti iz Cerkelj zagleda slikovito kapelico Sv. Ambroža ter več, da bo kmalu na prostornih smučiških križke planine in nato na cilju — na Krvavcu z edinstvenim razgledom. Planinski dom nudi prijetno zatočišče in domače razpoloženje ob božičnih praznikih. Na Veliki Planini pokaže oskrbnik koč SPD vsakemu smučarju prelepo Tiho dolino, polno zimskih čarov.

V naročju naše slovenske zemlje leže ta čuda zimske prirode. Pridite in pogledite jih! Smučarji! Toplo, hitreje polje kri v žilah, ko mraz napoveduje izpolnitev vaših želja za božič. Povsod, prav povsod v naši Sloveniji vas čakajo zimske postojanke s svojimi okoliškimi bleščicami se smučišči. Pojdite tja ven, razvedrite si dušo, okrepite telo na belih gorskih poljanah!

Lep dar: Zgodbe brez groze

Hodnik s slikami zoološkega in mineraloškega instituta

MATINEJA Z.K.D.

Krasno filmsko delo, ki je zelo kot premiera v Zagrebu še pred kratkim časom velikanski uspeh in priznanje!

Divne laži

Isa Meranda in F. Gravey v veličini

NINE PETROVNE

(ZGODBA VELIKE LJUBEZNI)

Danes ob 14.15 v Elitnem kinu MATICI
Cene od Din 2.50 do 6.50 Dopolnilni spored!

Gospodarstvo

Naša rudarska produkcija v novembru

Medtem ko je bila v prvih jesenskih mesecih naša produkcija premoga večja nego v ustreznem mesecu prejšnjega leta (v septembru za 15%) smo že za oktober zabeležili v primeri z lanskim letom skoraj nespremenjeno produkcijo. Najnovejša statistika ministrstva za gorodove in rudnike za november pa zaznava, da je v tem mesecu dosegla produkcija črnega in rjavega premoga ter lignita 474.650 ton nasproti 471.730 tonam v lanskem novembru, in 436 tisoč 100 tonam v prejšnjem novembru. Tudi v preteklem mesecu je torej produkcija premoga le za malenkost presežala lansko produkcijo v istem mesecu, svedča pa je bila za 38.550 ton večja nego pred dvema letoma.

V primeri s prejšnjimi meseci je nekoliko nazadovala produkcija železne rude, ki je znašala 56.120 ton nasproti 44.200, 29.250 in 16.540 tonam v istem mesecu zadnjih treh let. V primeri z oktobrom je za malenkost nazadovala tudi produkcija ha rene rude, ki je znašala v novembru 52.780 ton, nasproti 47.120, 51.330 in 59.510 tonam v istem mesecu zadnjih treh let. Produkcija svinčene einkove rude sr je dvignila na 73.040 ton nasproti 63.370, 59.744 in 64.710 tonam v istem mesecu lanskega leta. Kakor običajno v zimskih mesecih je tudi leto nazadovala produkcija bakrita, ki je znašala v novembru 19.390 ton nasproti 22.460, 17.570 in 10.750 tonam v istem mesecu zadnjih treh let. Znatna je bila produkcija prirovnene rude, ki je znašala 11.190 ton (lani 4520, predl. 6630) medtem ko je znašala produkcija kromove rude 5050 ton (lani 4990, predl. 3580).

Produkcija železa, ki se je v septembru in oktobru povzpela na preko 4000 ton je v novembru nazadovala na 3590 ton (lani 3370, predl. 440).

Omejitev hmeljskih nasadov

Srednjeevropski hmeljski urad je sklical za 13. december predstavnike Českoslovaške, Nemčije, Jugoslavije, Poljske in Francije na posebno konferenco, ki naj bi razpravljala o vprašanju omejitve hmeljskih nasadov v Srednji Evropi. Seje so se udeležili zastopniki Nemške, Českoslovaške, Francije in Jugoslavije. Ugotovili so, da je za vzpostavitev zdravih razmer na hmeljskem trgu in v hmeljarstvu sploh nujno potrebno, da se v določenem obsegu omeji nasadi in sicer predvsem v državah, ki hmelj izvažajo, tako v Českoslovaški, Poljski in Jugoslaviji. Ker ni mogoče doseči da bi hmeljarski prostovoljno reducirali nasade, naj bi bila naloga Srednjeevropskega hmeljskega urada in organizacij v posameznih državah, da pri svojih vladah dosežejo zakonito ureditev glede obsega hmeljskih nasadov. Predstavniki srednjeevropskih hmelj pridelavskih držav so bili v tem vprašanju soglasni in so naložili uradu da sestavi tozadevne predloge. Vlado je tudi soglasje v tem, da morejo Českoslovaška, Poljska in Jugoslavija omejiti nasade samo tedaj, če bodo države, ki nimajo izvoznih presežkov ali imajo le malenkostne preseške (Nemčija, Francija in Belgija) prevzele obvezno, da nasadov ne bodo povečale. Zastopniki Nemčije in Francije so se že na seji v tem pogledu podali zadovoljive izjave. O obsegu nameravane redukcije Srednjeevropski hmeljski urad še ni sklepal in se bodo v tem pogledu vršila šele pogajanja s posameznimi državami.

Pred občnim zborom Električne zadruge v Šiški

Za jutrišnji občni zbor Električne zadruge v Šiški vlada med šišenski zadrugi velika zanimanja in je pričakovati, da se bodo zadrugi udeležili zborovanja posebej zanimivo da izreče svojo okoliščino glede gledišča, ki je za vse za razložiti pa tudi za vse prebivalce Šiške zelo slaba in jo je uprava zadruge sklenila v nasprotju z danimi pooblastili. Vzroki za to so, da je se povečalo ker sedanja uprava nadaljuje z nasilnimi metodami in zaslišuje zadrugnike, ki se upirajo porodu ter išče vzroke za njihovo izključitev, čeprav tehniški vzroki ni. Zadruga je prišla prezanjati zlasti tiste člane, ki so se vedno zavzemali za koristi zadrugnikov in prebivalstva Šiške in ki hočejo v nedeljo nastopiti z odkrito besedo, da se prepreči škoda za vse. Zadruga jim hoče torej odvzeti pravico, ki jo ima vsak član, namreč pravico govoriti na občnem zboru. Ali se gospodje hočejo ališati rusnico in obojoto svojega dela? Teh srečitev se poslužujejo oni gospodje, ki načelstvu in nadzorstvu, ki že tri leta gospodarijo in so znali doseči, da ni prišlo do nobenih volitev na občnem zboru leta 1935. Delajo kakor bi bila zadruga njihova last.

Ze na lanskem občnem zboru so pričeli pripravljati teren s tem, da so razpravljali o nevarnosti, ki lahko nastane, če mestna občnina ne bi več hotela zadrugi obnavljati električnega toka. V tem pozledu je bil celo sprejet sklep, da zadruga zgradi svoj kalorično centralo. Sedaj skušajo znova prestrašiti zadrugnike, češ da občnina lahko zadrugi olpove nadaljno dobavo električnega toka, vse to, čeprav se dobro zavedajo, kakšen je pravni položaj.

Električna zadruga ima s Česenjeve elektrarne v Tacnu pogodbo, po kateri je elektrarna dolžna za neomejeno dobo dobavljati zadrugi potreben električni tok po 90 nar za kilovatno uro. Ko je leta 1934, mestna občnina odknila vse omrežje elektrarne v Tacnu in prevzela vse električni tok je morala prevzeti tudi vse pogodbene obveznosti elektrarne Tacnu nasproti konzumnim, med drugim tudi pogodbeno obveznost da dobavlja električni zadrugi potrebno količino električnega toka po ceni 90 par in da ne posega glede dobave toka v teritoriji, ki ga oskrbuje zadruga z elek-

trarnim takom. S tem si je občnina sama odvzela možnost, da pri dobavi toka na področju zadruga nastopa kot konkurentinja.

Ta okolnost daje zadrugi pri sklepanju pogodbe s mestno občino izredno močno pozicijo, ker občnina po odkupu Česenovega omrežja ne more več zadrugi prisiliti k sklepanju pogodbe, saj je nase prevzela dolžnost, da bo zadrugi sama trajno dobavljala tok in da ne bo posegala v njen delokrog. V pogodbi med mestno občino in elektrarno v Tacnu je mestna občnina obveznost, da te pogodbe prevzela čier le za določen čas. Ta omejitev v pogodbi pa pravno ni veljavna glede na določbe § 1409 občnega državlanskega zakonika, ki pravi, da je oni, ki prevzame imovino ali podjetje neposredno obvezan upnikom (in vsakomur, ki ima kršnokoli pravico nasproti dotičnemu podjetju ali imovini) brez škode za nadaljno odgovornost odsvojilca, za vse dolgove in obveznosti podjetja in imovine, za katere je ob času izročitve vedel, ali moral vedeti. Navedeni paragraf se pristavlja, da so nasprotni dogovori med osvovljenim in prevzemnikom proti temu brez moči. Da je ta omejitev glede prevzema pogodbnih obveznosti nasproti Električni zadrugi javeljavna, se je zavedala tudi mestna elektrarna, ko je sklepala l. 1934 pogodbo s Česenjeve elektrarno. Zato je Česenjeve elektrarne v posebnem pismu dala jamstva za primer, če bi zaradi tega nastala kakšna težkoča. Ko je leta 1934 mestna občnina sklepala pogodbo z elektrarno Česen, je našleto električne zadruga samo zastopalo gornje stališče. Danes pa skuša v obrambo skrajno poslabšane pogodbe predstavljati črtar tako, kakor da bi mestna občnina lahko Električno zadruga izsilila k sklenitvi take slabe pogodbe.

Načelstvo zadruga bi lahko do konca leta 1935. podpisalo neprimerno ugodnejšo pogodbo, ki jo je sklenilo pod prejšnjim občnim svetom. Zakaj pogodbe ni hotelo podpisati, postaja sedaj jasno. Samo zaradi tega, da postaja celotno premoženje zadruga v last Vincencijeve konference Sv. Frančiška, tako da potem občnina ne bi imela nobene ingerence več na to, kdo se sprejme kot hiralce v to zavetišče. Glede na dogodke v zadnjih dneh, ko skuša druga izključevati one člane, ki se nečejo ukloniti, naj si spadajo v ta ali oni tabor, si lahko predstavljamo, kako bodo sprejemali hiralce v zavetišče, zgrajeno iz imovine vseh zadrugnikov. Da bi dosegli tako pogodbo, so morali žrtvovati skoro pretežni del ugodnosti, ki jih je nudila prebivalstvu Šiške prvotna pogodba iz leta 1934. Odpovedali so se celo temu, da bi občnina to zavetišče vzdrževala (v tem primeru bi morala občnina zahtevati sodočenje vanje pri upravi zavetišča in sprejemanju hiralcev), tako da so sedaj prebivalci Šiške še na slabšem, kakor ostali občani, katerim gradi in vzdržuje zavetišča mestna občnina sama. Odpovedali so se tudi dvomilijonskemu prispevku mestne občine za gradnjo zavetišča, pristali so končno tudi nato, da velja 10 letna garancija glede nižje cene najemnikov za posameznega najemnika le toliko časa, dokler se ne izseli v druge stanovanje.

Iz vseh navedenih razlogov je jasno, da je pogodba za stanovanje Šiške nesprejemljiva. Do tega prepričanja so danes prišli tudi oni zadrugniki, ki so vsa zadnja leta podpirali sedanje načelstvo in nadzorstvo v mišljenju, da res zastopa zgolj koristi zadrugnikov in Šiške.

Gospodarske vesti

== Konferenca o dobavi premoga železnici. V torek je bila v prometnem ministrstvu v Beogradu konferenca med predstavnik premogovnikov in ministrstvom, ki je razpravljala o vprašanju povišanja cene premogu pri dobavi železnici. Konferenca je vodil pomočnik prometnega ministra inž. Schneller. Predstavniki premogovnikov poudarjajo, da se cene premogu za potrebe železnice izredno nizke, kakor v dobi najhujše krize, medtem ko so se v zadnjih dveh letih produkcijski stroški povečali za okrog 20 odstotkov. Premogovniki zahtevajo povišanje cene, ker morajo sedaj spriču večje potrošnje premoga razširti produkcijo in potrebujejo tudi železnice več premoga. Železnice so morale kupiti v inozemstvu 35.000 ton premoga, ki je bil znatno dražji od domačega premoga. Na konferenci so predstavniki ministrstva predlagali predstavnikom premogovnikov, da stavijo konkretne predloge o zahtevnem povišanju cene.

== Novi generalni ravnatelj Putnika. Svoječas smo poročali, da je generalni ravnatelj Putnika Nikola Kušević podal ostavko. Sedaj poročajo iz Beograda, da je imenovan za glavnega ravnatelja Karmino Simić, sedanjí podravnatelj Hrvatske eskontne banke v Beogradu.

== Tečaj za vinarstvo in sadjarstvo. V času od 1. marca do 30. novembra t. l. bo pri banovinski trsnici in drvešnici v Kapeli, p. Slatina Radenci devetmesečni tečaj za vinarstvo in sadjarstvo. V ta tečaj bodo sprejeti dobro razviti in zdravi mladenci v starosti od 16 let naprej. Prednost pri sprejemu imajo sinovi vinčarjev in sinovi malih kmečkih posestnikov. Pouk v tečaju je teoretičen in praktičen. Gojenci imajo na zavodu brezplačno stanovanje in hrano. Pridni in ubožni učenci dobijo za nakup učil podpore. Lastnorocno pisane prošnje, ki morajo biti opremljene s kolkom za 10 Din, je poslati najkasneje do 15. januarja 1938. upravi gornjega zavoda. Prošnji je priložiti: 1) krstni list, 2) zadnje šolsko spričevalo, 3) zdravniško spričevalo, 4) navedeno spričevalo, 5) izjavo staršev ali varuha, da dovoljujejo prilošču obisk tečaja, 6) obvezo staršev ali varuha, da bodo krili vse zaradi poškodbe nastale stroške, kakor tudi, da bodo krili stroške prehrane, ako bi prošlec zapustil tečaj brez tehtnega vzroka. Priloga pod 4) in 6) se mora vsako kolkovati s kolkom za 4 Din.

== Dobava. Direkcija drž. rudnika v Kabinu sprejema do 29. t. m. ponudbe za dobavo bele kovine, svinca in cina, do 15. t. m. pa za dobavo kompletne naprave za steriliziranje pitne vode.

== Licitacije. Dne 18. januarja bo pri upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo 500.000 kg amoniakovega solitra in 20. t. m. za dobavo kompletnih mlinov z motorji za mletje smodnika.

Borze

17. januarja. Na ljubljanski borzi so se danes avstrijski šilingi v privatnem kliringu trgovali po 8.7050, medtem ko je bilo za angleške funte povpraševanje po 238. V zagrebškem privatnem kliringu so se avstrijski šilingi trgovali po 8.59, angleški funti po 238 in grški bondi po 27. Nemški klirinski čeki stanejo v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu nespremenjeno 14.00, za poznejše termine pa v Zagrebu 14.00 denar.

Na zagrebškem efektm tržišču danes Volna škoda ni notirala (v Beogradu je bil promet po 422.50). Do zaključka je prišlo v 7%, Blatrovem posojilu po 84.25 — 85 in v delnicah PAB 212.

DEVIZE

Ljubljana. Amsterdam 2397.16—2411.76 Berlin 1736.53 — 1750.41 Bruselj 732.20 — 737.26, Curih 996.45 — 1003.52, London 215.03 — 217.08, New York 4277.26 — 4318.57, Pariz 145.97 — 147.41, Praga 151.33 — 152.43, Trst 225.85 — 228.93.

Curih, Beograd 10, Pariz 14.6725, London 21.61, New York 432.375, Bruselj 73.4850, Milan 22.74, Amsterdam 240.46, Berlin 174.30, Dunaj 80.80, Stockholm 111.35, Oslo 108.60, København 96.4750, Praga 15.19, Varšava 81.80, EFECTI

Zagreb. Državne vrednote: 4% agrarne 54.50 den., 4% severne agrarne 54 den., 6% begiške 79 den., 5% dalm. agrarne 77 den., 7% stabiliz. 87 — 88, 6% invest. 95 — 96.50, 7% Drž. hip. banka 99 den., 7% Blair 84.50 — 85.75, 8% Blair 94 den.; delnice: Narodna banka 7500 den., PAB 212 — 213, Trboveljska 210 — 240, Gutmana 51 — 60, Sečerača Osijek 160 den., Dubrovačka 405 den., Oceania 500 — 550, Jadranska 405 den., Danica 50 den., Beograd. Volna škoda 422.50 — 234.50 (422.50), za jan. 422 — 423, 6% begiške 80 den., 6% dalm. agrarne 78 den., 7% Blair 84 — 85, 8% Blair 93.75 — 94.50, Narodna banka 7500 — 7560.

Blagovna tržišča

+ Chicago, 17. decembra. Začetni tečaji: pšenica za dec. 94.50, za maj 91.50, za julij 85.875; koruza za maj 59.50, za julij 59.375. + Winnipeg, 17. decembra. Začetni tečaji: pšenica za dec. 126.50, za maj 117.625. + Novosadski blagovni borza (17. t. m.). Temenica stalna — Pšenica (78/79 kg): m. šk. 175 — 177; baška sadja Tea 177 — 179; ladja Bezei 176 178; ban. šk. 171 — 178; sremška 175 — 175; slavonska 176 — 18 Koruza: baška in sremška 104 — 106, banatska 101 — 102, baška nova, sušena 97 — 98. Oves: baški sremški in slavonski 122 — 126. Ri: baška 172 — 174. Ječmen: baški in sremški 63/64 kg 130 — 132.50. Moka: baška in sremška „Og.“ in „Ogg.“ 272.50 — 282.50, „2.“ 252.50 — 262.50, „3.“ 282.50 — 242.50, „6.“ 212.50 — 222.50, „7.“ 182.50 — 192.50, „8.“ 125 — 130. Otrobi: baški, sremški in banatski v vrečah 90 — 93.

BOMBAZ

+ Liverpool, 16. decembra. Tendence dobro vztrajajo. Zaključni tečaji: za dec. 4.68 (4.51), za maj 4.78 (4.72) za avg. 4.83. + New York, 16. decembra. Tezadene stalna. Zaključni tečaji: za jan. 8.19 (8.10), za maj 8.31 (8.23).

RADIO

Sobota, 18. decembra

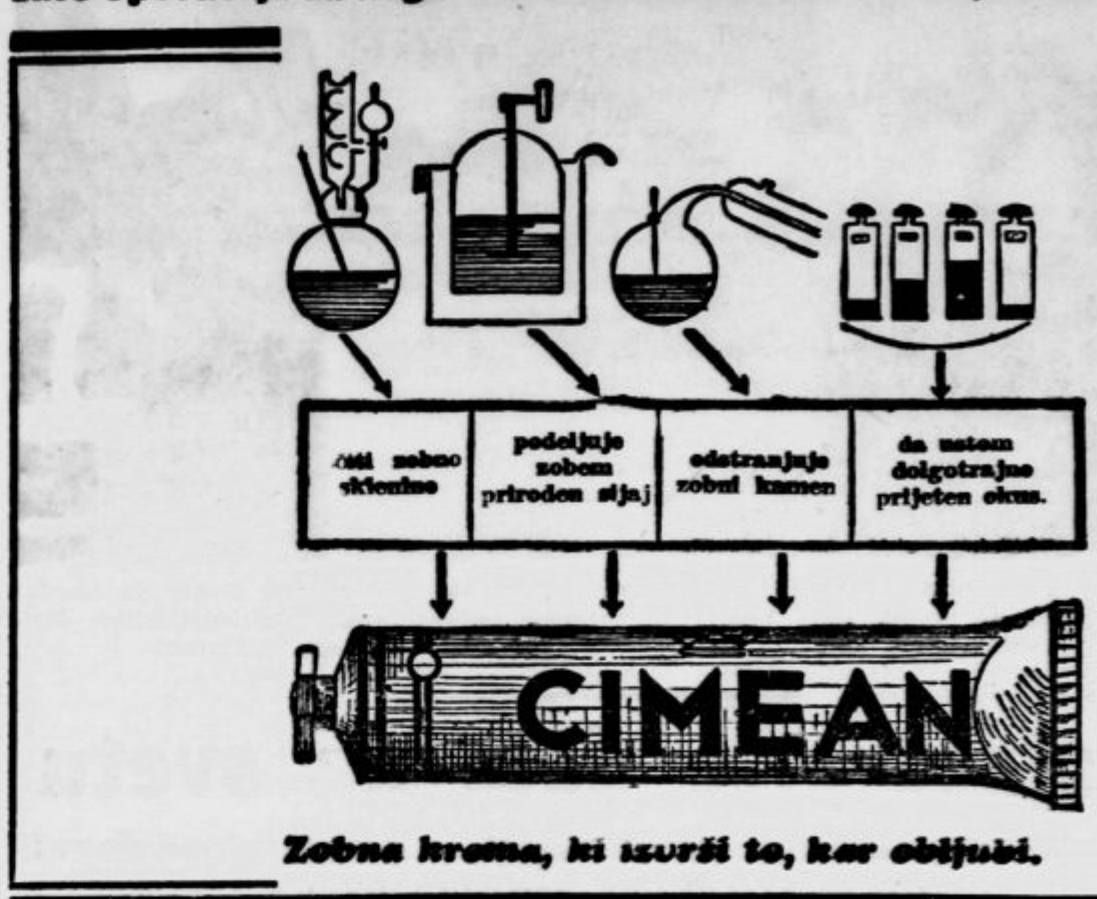
Ljubljana 12: Okrogle in vsele se bodo zdaj vrtele (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Plošče. — 14: Vremenska napoved. — 18: Javne zgradbe v okviru javnih del v dravski banovini (inž. Herman Hus). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Pregled sporeda. — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: Dolga je roka radio biriča. Besedilo postavila po resničnih dogodkih Jožek in Jek. Izvajajo člani rad. igr. družine. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

Nedelja, 19. decembra

Ljubljana 8: Vesel nedeljski pozdrav (plošče). — 9: Čas, poročila, spored. — 9.15: Biblijske pesmi A. Dvofaka poje G. Drago Zagar. — 9.45: Verski govor (G. Joža Jagodic). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz St. Vida nad Ljubljano. — 10.30: Na božne pesmi. — 11: Otroška ura: Teta Marička kramlja in prepeva. — 11.30: Koncert člana zagrebške opere G. Marjana Rusa s sodelovanjem Radijskega orkestra. — 13: Čas, vreme, spored, obvestila. — 13.20: Plošče po željah. — 16: Zbor orglarške šole pod vodstvom dr. Fr. Kimovca poje Foersterjeve cerkvene skladbe. — 16.45: Šrnel iz Grinzinga (plošče). — 17: Kmet. ura: Pitanje pravičev z novimi kriminalni pripravami (G. Janez Zobec). — 17.30: Oddam sobo z... Vesela vrsta prizorov in napevov iz naših dni. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura: Velicina škofa Učelnija (dr. Vilko Novak). — 19.50: Slovenska ura: Koroske pesmi na ploščah in predavanje o božičnih običajih v Železni Kapli na Koroskem. — 20.30: Verdijevi spevi in dvospelvi Sodelujejo G. Dragica Sokova, G. Jean Franci in Radijski orkester. — 21.15: Veseli zvoki (Radijski orkester). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Šornov šrnel. — 22.30: Pester spored. — 22: Koncert orkestra. — Zagreb 16.45: Lahka glasba. — 20: Narodni običaji. — 21: Orkester in solisti. — 22.20: Ples. — Praga 19.10: Zvočne slike. — 20: Orkestralni koncert. — 22.20: Lahka in plesna muzika s plošč. — Varšava 19.50: Poljska glasba. — 21.15: Kabaret. — 22: Arije in pesmi. — 22.25: Komorna glasba. — Dunaj 11.45: Koncert zbora s spremljevanjem orkestra. — 12.35: Skladbe po željah. — 13.35: Plošče. — 16.15: Predbožnični spored. — 18.05: Dunajska glasba. — 19.40: Operne arije. — 20.10: Pester program. — 21.35: Plošče. — 22.30: Sprehod po etru. — 23: Ciganška godba. — Berlin 19.30: Mozart: Čarobna piščal. — 22.30: Ples. — München 19.10. Mandoline in citre. — 20: Operni prenos. — 22.30: Iz Berlina.

Razumen človek zna presoјati,

zato uporablja za nego zob CIMEAN zobno kremo, ker...

Kaj vemo o poapnenju žil?

Številno obiskano predavanje docenta dr. Matka

Ljubljana, 17. decembra.

Že enaindvajseta dinastija staroegipčanskih kraljev je trpela od arterioskleroze. Poapnenje žil je staro toliko kakor človeški rod... Dvorana v Delavski zbornici je bila nabito polna, ko je dr. Matko stopil na oder, da pové Ljubljancem, kaj je pravzaprav ta bolezen, za katero danes umirajo ljudje skoraj bolj kakor za tuberkulozo.

Dolgo se medicina ni zanimala za problem arterioskleroze. Šele v zadnjem času smo dobili malo več vploga v to bolezen, ki je predvsem znak staranja, dasi za njo lahko bole in umirajo tudi dojenčki. Predvsem je danes vsem jasno, da arterioskleroza ni proces vnetega značaja, temveč proces degeneracije. Za njo ne oboli samo človek, temveč tudi žival. Arterioskleroza je bolezen žilja in srca. Tri vrste žilja imamo: arterije-odvodnice, vene-dovodnice in kapilare. Kakšna je naloga žilja in njegova važnost za naše telo, o tem je dr. Matko že govoril na tem mestu. Žile dovajajo telesu kri, hranijo s potrebnimi snovmi vsak najmanjši del našega telesa, one so vedno v napetem stanju, vedno neumorno delajo. Posledica tega je, da sčasoma začnejo slabeti.

Do 20. leta žilje raste, potem nastopi doba ustaljenosti, ki traja od 20. do 40. leta. Poslej pa se začenja doba propadanja. Vsekakor so pa kvarnosti žilja odvisne tudi od konstitucionalnosti, kakršnen je človek, važno vlogo ima dednost. Tri vrste plasti imamo na žilah: notranjo, srednjo in zunanjo plast. Žile morajo biti krčljive, prožne, odporne in elastične, da zmorejo dobro izpolnjevati svojo nalogo.

Arterioskleroza imenujemo utrdenost, poapnenje žilja in stišno. Če žile obole za arteriosklerozo, izgube na prožnosti in odpornosti, postanejo trde. Trojno nastopi pri obolenju: stene žil degenerirajo, pojavijo se zastoje, okorelost, poapnenje v ostenju žilja. Polzkušaj, ki so jih vršili pred letom, so prinesli marsikaj novega. Dognali so, da so obolenju najbolj izpostavljeni notranja in srednja plast žile. Ostenje žil dobiva kri in z njo hrano po posebnih žilicah, kapilarah, ki pa segajo samo do srednje plasti. Hranijo se pa deloma tudi odnotraj in ravno v tem je največje zlo. Pri zvišanem tlaku se namreč zniža prehrana notranje in srednje plasti, to draži notranjo plast, da zadebeli, se ne more hraniti; če pa trpi prehrana kateregakoli dela, tedaj nastopi usodni dogodek.

Na oboleni žili opazimo raznolike, manjše in večje rumene pege. Te pege se lahko večajo, se množe, razpadajo, na njih nastanejo črni ali ranci. Zelo nevarno so take ranice, ker se kri okrog njih lahko strdi, košček strjene krvi se lahko odtrga in kri ga ponese s svojim tokom do možgan — posledica je možganska kap. Strjena kri lahko tudi zamaši žilo in zopet lahko nastopi kap. Najbolj nagibljajo k temu obolenju aorta, možganska, srčne, ledene in okončinske žile. Izračunali so, da je pri osebah v starosti med 30. in 40. letom 35% bočnih na arterioskleroz, v starosti med 40. in 60. letom pa že blizu 90%.

Iz Krškega

kr— Delovanje društva Kola jugoslovenskih sester. Požrtvovalne gospe pri omenjenem društvu vrše že nad 16 let človekoljubno delo s prirejanjem božične. Pod neumomim vodstvom predsednice gospe Anice Rendlove zbirajo marjive članice sredstva, da obdare najboljše za obutvijo, obleko in perilo. Težavno je njih delo, posebno kadar zaman trkajo. V nedeljo 12. t. m. so pripravile ljubek nastop s škrti angelki in Božičkom, ki je odaril okrog 80 revnih otrok s te in oni strani Save. Po hvalno moramo omeniti, da društvo složno deluje za krško in videmsko okolico. Obdaritev je bila v šolski telovadnici, ki je bila polna prijateljev mladine in mladine same, kar je dokaz, da društvo deluje v pravem smislu. Naša želja je, da tudi v bodoče blage in požrtvovalne gospe podvije svoje delo! Vsem dobrotnikom pa toplo priporočamo, da vpoštevajo v obilni meri njih prošnje.

JARA

Vas vabi

z najlepšimi modeli!

Ljubljana — Sv. Petra c. 20.

Le naše res domače praške.

ADRIA

FLANELA ZA PERILO

črtasta . . . od din 6.— naprej
enobarbna . . . od din 8.— naprej
rožčasta . . . od din 12.— naprej
svileni barhenti od din 24.— naprej
v veliki izbiri nudi
F. I. GORIČAR — LJUBLJANA,
Sv. Petra cesta 29 in 30.

Božična darila

bomo letos kupovali v znani veletrgovini

R. MIKLAUC

„PRI ŠKOFU“

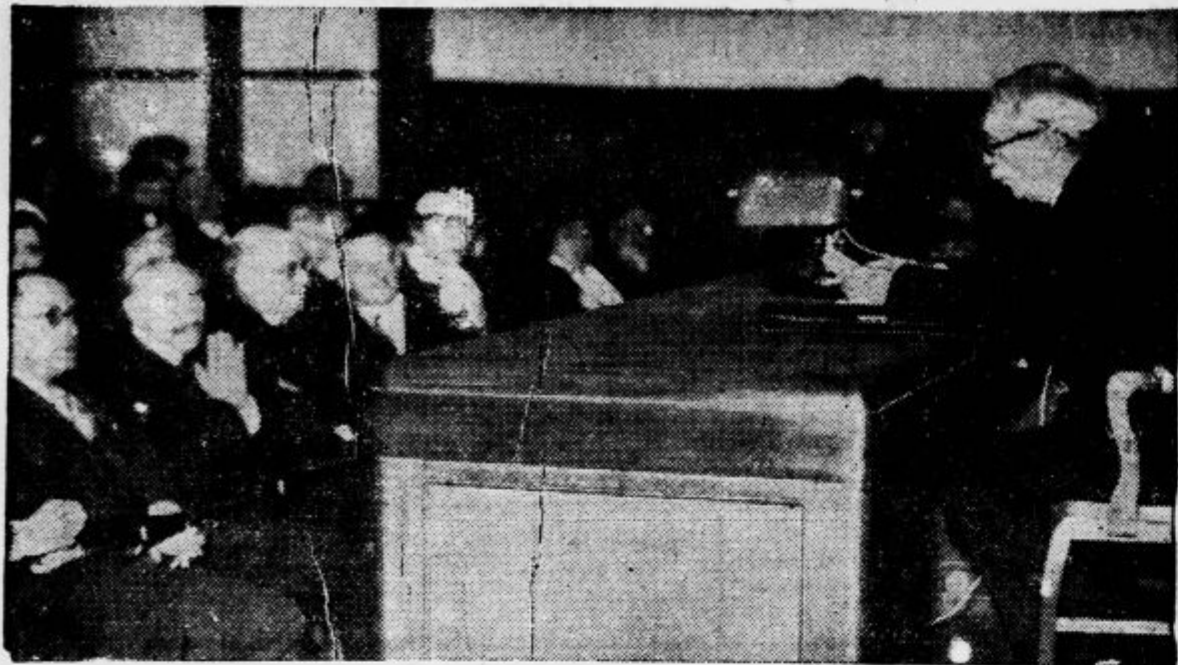
Ljubljana

Lingarjeva ul. 3 — Pred škofijo 3

Zakaj?

ZATO, ker se bo prodajalo dobro blago po znižanih cenah; vrhu tega je na izbiro veliko raznih ostankov po zelo znižanih cenah.

Paul Valéry predava

Ceprav je prejel letošnjo Nobelovo nagrado francoski romanopisec Roger du Gard, velja vendarle pesnik Paul Valéry za vrhunce sodobne francoske beletristike. Na sliki vidimo Valéryja pri predavateljski mizi v Collège de France

Najstarejše dete na svetu

Odprava v pradomovino človeštva — Jezuit je sodeloval pri odkritju pekinškega človeka

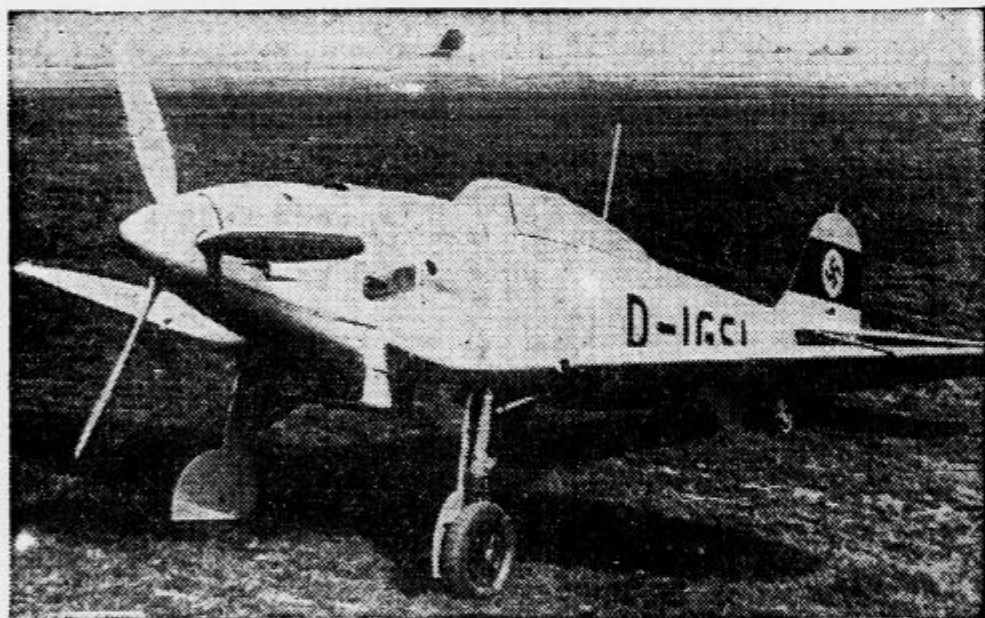
Cela vrsta ameriških in drugih učenjakov pripravljata ta čas ekspedicijo v malo raziskane predele Azije, kjer bodo proučevali sledove pračloveka in živalstva, ki je živelo z njim. Za izhodišče odprave so si izbrali Mandalay v severni Burmi in od tod bodo organizirali potovanja na razne strani, pri čemer bodo opravili skupaj kakšnih 40.000 km. Odpravo bosta vodila dr. Helmut De Terra iz Naravoslovne akademije v Filadelfiji in dr. Hallam Movius s Harvardovega vseučilišča. Oba zavoda nosita tudi stroške za ekspedicijo. Sodelovala bo Indijska geološka družba. Pred vsem nameravajo iskati ob bregovih reke Iravadija sledov najzgodnejšega človeškega razvoja.

Med udeleženci ekspedicije je znani jezuit pater Teilhard de Chardin, ki je zaslovel že s svojim sodelovanjem pri odkritju lobanje pekinškega človeka. Ude-

ležil se bo potovanja ob robu Himalaje. Odprava hoče med drugim dognati, kakšne so bile podnebne prilike v jugovzhodni Aziji ob začetku človeškega razvoja. Ko opravijo učenjaki tu svoje delo, odletijo z letalom v Singapur in v Bandoeng na Javi.

Na tem otoku odrinejo v spremstvu dr. Ralpa von Königswald vzdolž reke Solo v notranjost dežele in do tiste točke, kjer je v. Königswald preteklo leto našel otroško lobanjo, ki jo cenijo na 700.000 let. Ta otrok velja za »najstarejše dete na svetu«. Dr. De Terra meni, da so bili Malajski otoki v davnih časih zvezani s celino, tako da osvetljuje najdba na Javi tudi razne probleme, ki so v zvezi s pračlovekom. Nazadnje bo odprava raziskala obalne predele v okolici Manile na Filipinih, kjer si obeta mnogo fosilnih najdb.

Novo nemško lovsko letalo

Z aeroplanom »He 112« je dosegel nemški pilot Wurster hitrostni rekord za lovsko letala. Aeroplan brzi s hitrostjo 611 km na uro

Najeta bandita
napadla žensko

Denar v žimnici — Maščevanje konkurentke v ljubezni

Neki neznanec je vdrl ponoči v stanovanje neke Helene Kisseve v Bukarešti, zahteval je kozarec vode in vrgel v tekočino bel prašek. Nekoliko minut pozneje je prišel v stanovanje drug možakar, planil je na žensko in jo zvezal. Nato sta razbojnika Kissevo prisilila, da je izpila vodo z belim praškom.

Med tem ko je izgubljala zavest, sta stikala po vseh omarah in miznicah ter iskala denarja in drugih dragocenosti. Pol ure pozneje se je Kisseva osvestila. Razbojnikov ni bilo več, z njima pa je izginilo

12.000 lejev, ki jih je imela skrite pod svojo žimnico. Ženska se je spazila do vrat, kjer je s trkanjem zbudila sosedo.

Oblasti so uvedle preiskavo, ki je dognala, da pri tem napadu prvotno ni šlo za rop, temveč za maščevanje, in sicer s strani žene, ki ima njen mož že nekaj časa razmerje s Kissevo. To domnevo potrjuje dejstvo, da sta razbojnika, čim sta vdrla v stanovanje, vprašala Kissevo, kaj je z njenim prijateljem, in sta raztrgala neko sliko, ki jo kaže z njim. Policiji pa doslej ni uspelo, da bi zločinca prijela.

Gentleman tudi kadar je poražen

Dr. Euwe, dosedanji svetovni prvak v šahu, čestita dr. Aljechinu k njegovi zmagi, ki je odločila novo svetovno prvenstvo na 64 poljih

Taborišče za berače

V nižjeavstrijskem deželnem zboru je poslanec Lowatschek med proračunsko debato poročal o čedalje bolj naraščajoči beraški nadlogi v tej deželi. Mödling in Baden sta izdala bloke, ki se pri policiji zamenjujejo za denar. Ta ukrep je imel samo to posledico, da so začeli berači z listki na dobelo trgovati, da so osnovali svojo organizacijo in da pošiljajo na policijo tiste svoje tovariše, ki uživajo dober glas.

Poslanec je priporočal, naj bi vlada za berače ustanovila posebna taborišča, kakor so to napravili na Gornjem Avstrijskem. K temu je neki drugi poslanec menil, da s samimi beraškimi taborišči beraški nadlogi še ne bodo prišli do živga. Po njegovih cenitvah bi morali spraviti v ta taborišča deset tisoč ljudi in ti ljudje bi si za zimski čas internacije in brezplačne oskrbe naravnost želeli. Dogaja se, da ugotavlja policija berače, ki uporabljajo celo motorna kolesa...

Najmlajša angleška zakonca

Najmlajša zakonca na Angleškem sta 17-letni Cyril William Franchese in njegova žena Emily Louise, ki steje šestnajst let. Mož je tesar in že od svojega 15. leta samostojen. Mlada človeka sta se hotela poročiti že lansko leto, pa tedaj nista dobila dovoljenja, ker zaročenki še ni bilo 16 let. Ko so ljudje tesarju prigovarjali, naj nikar tako mlad ne leze v zakonski jarem, je odgovoril: »Ali nimam pravice, da bi imel svoje ognjišče in nekoga, ki bo skrbel zame? Zaslužim dovolj za oba — in to je glavno.«

Izolirani zločinci

Pri mestu Berezi-Kartuzi na vzhodnem Poljskem so pred tremi leti osnovali izolacijsko taborišče za politične jetnike vseh vrst. V zadnjem času novih jetnikov te vrste tja skoraj niso oddajali in ker prebije vsak politični jetnik v tem taborišču običajno le tri mesece, se je torej precej izpraznilo.

Policija pa je sedaj sklenila, da bo spravljala v to izolacijsko taborišče odslej predvsem nepopolnletne poklicne zločince, ko bodo odsedeli svoje kazni. V zadnjih tednih je internirala tu v resnici nad sto povratnih nasilnikov, hudih tatov sleparjev z valutami, oderuhov in celo nekoliko podjetnikov, ki se ne držijo zakonitih določb glede zaščite delavstva.

Krvava drama
v sodni dvorani

V sodni dvorani bukreštanske justične palače se je zgodila krvava drama. Neke Elisa Dornescova je tožila inženirja Urbaceana za odškodnino. Med razpravo, ko so inženirja pravkar zasiljevali, je Dornescova nenadno potegnila samokres in sprožila v moža pet strelcev, da se je zgrudil mrtev. Sodniki, priče in sodno osebje so prihiteli, da žensko razorožijo, vendar je imela Dornescova še časa, da si je sesto kroglo sama pognala v glavo.

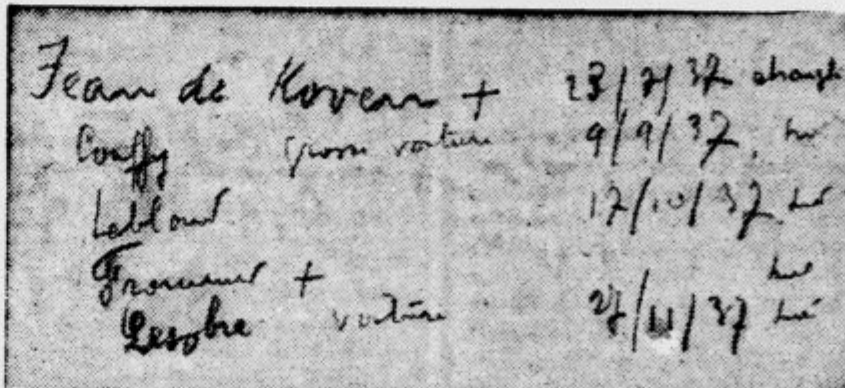
Spravili so jo v bolnišnico, kjer so ugotovili, da je nje rana lažjega značaja. Dornescova je tožila inženirja, ker ni izpolnil obljube, da se bo z njo poročil. Zahtevala je odškodnino štiri milijone lejev.

Tudi Million je moril

Pri Weidmannu so našli zalogo nakradenega perila

Policija prekopava vrt Weidmannove vile

Ko je Weidmann priznal prvih pet svojih zločinov, je napisal imena svojih žrtv in datume umorov na poseben listek

Pariz, 16. decembra Preiskava proti morilecu Weidmannu je odkrila še nekaj podrobnosti, ki pa samo izpopolnjujejo dosedanje slike aretirane zločinca in njegovih tovarišev. Predvsem je važno to, da je umoril impresarja Leblonda Million, ne pa Weidmann. Ugotovljeno je namreč, da je dobil Leblond kroglo v glavo iz 6,35 mm kaliberskega revolverja, ne pa iz samokresa Weidmanna, ki ima kaliber 7,65 mm. Zato pride tudi Million pred sodišče ne samo kot pomagač Weidmanna, ampak kot Leblondov morilec.

V vili »Mon plaisir« so odkrili več kosov ženske spodnje obleke, o kateri so domnevali, da je pripadala mogoče kakšni žrtvi Weidmanna. Zdaj se je izkazalo, da izvira ta obleka in perilo od tatvine, ki jo je zagrešil Million, ki je, kakor vse kaže, tudi kradel avtomobila. Million je odprel avtomobil z ukradenimi kolesi ženi nekega tvorničarja iz Bordeauxa. Dama se je mudila v oktobru v Parizu in si je nabavila večjo

količino spodnje obleke v pariških trgovinah. Odpeljal ji je avto izpred trgovin na Champs-Élysées, potem pa je odločil ukradeno blago v Weidmannovi vili.

V nekem pariškem večerniku objavlja sosed Weidmannove vile v St. Cloudu »osebne vtise« o množestvenem morilecu. Tam piše dobesedno takole:

»Weidmann je vsak dan prihajal k nam v goste. Bil je zelo očarljiv, rezerviran in diskreten gospod. Najraje je poslušal Wagnerjevo glasbo, ob kateri se je pogrezal v sanjarenje. Pripisoval sem temu človeku samo dobre lastnosti. Ko sva govorila o umoru Lesobra, je Weidmann vzkliknil: »To je strašno! Jaz ne bi mogel moriti! Že ena sama kapljica človeške krvi me navdaja z odporom.«

Končno je dognala preiskava proti Weidmannu, da si je morilec dopisoval še z dvema ženskama. Otema je obljubljal službo. Teh dveh žensk danes ni več v Parizu.

Ženska policija v Pekingu

Japonska vojaška uprava v Pekingu je zaradi vzdrževanja reda in miru osnovala tudi žensko policijo, ki pomaga njenim agentom

Šivilja, pisateljica romanov

Ženska, ki ji niso hoteli prisoditi Goncourtove nagrade

Pred nekoliko dnevi je izšla v Parizu literarna zbirka pisateljice Margerite Audouxove, roman z naslovom »Sladka luč«.

Audouxova, ki je lansko leto umrla skoraj popolnoma slepa, je imela zelo težko mladost. Javno skrbstvo jo je še nedolžno zaposlilo kot hišno pomočnico. Napravila je samo osnovno šolo in je postala šivilja, ki se je težko prebijala skozi življenje z delom po hišah. V redkih prostih urah je začela prebrati knjige, delala si je zapise in se je v majhni gostilni seznanila s Charlesom Louisom Philippom, ki je slučajno navezal pogovor z njo in kmalu odkril, da je v mladi ženski redka osebnost. V tej gostilni sta se še večkrat dobila in nekega dne mu je šivilja priznala, da si tu in tam kaj zapisuje, pa samo zase in brez prepričanja, da bi imele te stvari kakšno literarno vrednost.

Philippe je zvezek njenih zapiskov prebral in ga je njih originalnost presenetila. Z največjim potrpljenjem se je mesece tr-

dil, da ji je razložil najosnovnejša pravila slovnične in ko je pokazala v tem očitno napredovanje, ji je dal pobudo, da bi zapisala zgodbo svoje mladosti. Tako je nastala knjiga »Marie-Claire«, toda Philippe sam ni več doživel njenega brezprimernega uspeha.

Delo so prevedli v več jezikov. Octave Mirbeau, ki mu je napisal uvod, se je postavil z vso svojo avtoriteto za to, da bi ga nagradili z Goncourtovo nagrado. V njegovi temperamentni borbi, med katero je grozil tudi s svojo demisijo, ga je podpiral Lucien Descaves, toda desetorice iz Goncourtove akademije nista mogla privrati do tega, da bi nagradili žensko delo. Na zadnje so to stvar uredili tako, da so ga nagradili z lnom Prix Femina. Audouxova tudi potem ni postala »literatka«. Napisala je sicer nadaljevanje romana »Marie-Claire«, a se je preživljala s šivanjem, kar ji je očesno bolezen poslabšala. »Sladka luč« je napisala v zadnjih letih, ko je bila že skoraj popolnoma slepa.

Egiptski princ se ženi s švedsko grofico
Bil je že dvakrat zaročen z Evropejci iz meščanskih družin

Najnovejši londonski družabni dogodek je zaročnik egiptskega princa Saída Halima, bratranca kralja Faruka, s švedsko grofico Blanko Luizo Mariko Posscevo.

Princ Saíd Halim je bil že dvakrat zaročen, in sicer z damami meščanskega pokolenja. Prve je bila Angležinja, do poroke pa ni prišlo, ker jo je prepovedal pokojni egiptski kralj Fuad. Princ Saíd se dolgo ni mogel sprijazniti s to odločitvijo. Odpotoval je v Evropo, kjer je v raznih razkošnih kopališčih zapravil kakšnih 200.000 funtov šterlingov, in zavoljo tega so ga izključili iz kraljeve rodbine.

Druga meščanska zaročenka egiptskega princa je bila Američanka McCullockova,

a tudi ta zaročnik se je na željo egiptске kraljeve družine, s katero se je princ med tem sprijaznil, razdal. Sedaj je poskusil s 19-letno švedsko grofico. Poroka se bo izvršila v nekoliko dneh na poročnem uradu v Londonu. Princ Fuad, Mohamed Ali Halim, je eden najbogatejših egiptskih princ. Pred letom dni je k svojemu bogastvu podedoval še ogromno imetje nad pol milijona funtov šterlingov.

Živi mrtvec

Pred enajstimi leti je izginil neki trgovec v Chicagu po imenu William Greise. Njegova žena je čakala več nego deset let, da se mož vrne. Ko pa ni dobila nobenega življenjskega znaka o njem od nikoder, se je obrnila na sodišče, da bi ga proglasilo za mrtvega. S tem naj bi prišla tudi do zavarovalnice, ki bi jo morala prejeti po njegovi smrti.

Po dolgotrajnih pogajanjih so končno ustregli njeni želji in dobila je 50.000 dolarjev.

Medtem pa je zavarovalnica odkrila, da mož živi in tudi kje se mudi in je sodišču pokazala neko njegovo brzojavko. Odkrili so ga v San Franciscu. Sodni predsednik pa je menil, da je sodna odločitev dokončna in da je zavarovalnica dolžna plačati Greiseovi »vdovici«, kar ji je plačala. Sedaj se bodo o stvari pričkali pred višjo instanco.

Nemirni Stromboli

Iz Rima poročajo, da je začel ognjenik Stromboli, ki je bil zadnje čase zelo nemiren, nenadno bljuvati. Ogromni plameni in stebri dima se dvigajo iz njegovega žrela, sto kilometrov daleč je slišati njegov grom kakor bobnenje daljnega topništva. Sedanje njegovo bljuvanje je najmočnejše po letu 1930, in ga dobro opazujejo tudi s kalabrijske obale.

A NEKDOTA

Italijanski pesnik Ariosto si je sezidal majhno hišo. Njegovi prijatelji so se čudili njegovi skromnosti in so ga vprašali, kako se more zadovoljiti s tako majhno hišo, ko je v svojem »Orlandu« opisoval vendar najkramnejše palače.

»Zato, ker so besede cenejše nego kamni,« je odvrnil pesnik.

VSAK DAN ENA

»Kaj pa je to?«
»Prvi pacient najinega očeta.«
(»Tidens Tegn«)

